

קרבי ה-14 באוקטובר בגזרת ואדי מבעוק

רס"צ דורון

טובר שהרי היא עלתה לנו באבידות כבודות; שטח התקדמותנו היה קטן, ולא עלה בקנה אחד עם האבידות שנגרמו לנו; והעיקר — היא נתנה לאויב את ההודמנות לבצע את הפריצה מערבה לתעלה..."

שאלה דומה שאל את סאדאת סלים אלעזוי עורך "אלחודאת" בלא שזכה בתשובה. "שתיקתו" של סאדאת, או במלים אחרות מחיקת יום ה-14 באוקטובר מן ההיסטוריה בספר זכרון נותני, מעוררת כמובן הרהורים ביחס למניעים שהדריכו אותו לעשות זאת: האם משום שהוא אחראי אישית ל"מחול" ? האם משום שביקש לחפות על אלה שלא מימשו החלטתו כראוי ? או שמא מתוך רצון להסתיר את עצם הכישלון ? בעניין זה מתב-קשת השוואה בין דרך התגובה הישראלית על כישלון התקפת שריון צה"ל ב-8 באוקטובר, לדרך התגובה של סאדאת בספר זכרונותיו על כישלון התקפת השריון המצרי ב-14 באוקטובר. בעוד שסאדאת מבכר לשחוק, מרבים אנו לדון ביום ה-8 באוקטובר 73 בו איבד צה"ל 50 טנקים, וממעטים לדון ביום ה-14 באוקטובר בו השמיד צה"ל 200 טנקים.

לכאורה יכול היה סאדאת לנהוג בדרך הישראלית ("דרך משה") ולהוכיח כי התנגד לביצוע מתקפת השריון בטרם עת, כי קיבל את דעת המומחים הצבאיים בהמשך, וכי נתאכזב מן הביצוע, ואף החליף את המפקד האחראי. אולם הוא בחר, כאמור, שלא לעורר ויכוח בין הפוגעים לנפגעים ולשתוק. ("דרך מוחמד").

הסיבה לכך אינה קשורה ככל הנראה, בהבדל שבין שתי הד-תות, אלא בהבדל המהותי שבין שתי ההתקפות. ניתן לומר כי התקפת ה-8 באוקטובר הייתה "מקדמת מדי ובמספר מאמ-צים קטן מדי" בעוד התקפת ה-14 באוקטובר הייתה "מאו-חרת מדי ובמספר מאמצים גדול מדי". אולם יותר מזאת חשוב לציין כי בעוד שאי אפשר למחוק את יום ה-8 באוקטובר 1973 מן ההיסטוריה הישראלית, אפשר למחוק את יום ה-14 באוקטובר מן ההיסטוריה המצרית. שכן אילו הצליחה ההתקפה הישראלית הייתה נודעת לכך השפעה אסטרטגית מרחיקת לכת, מה שאין כן אילו הצליחה ההתקפה המצרית. מכאן שמה שלא יכלו להרשות לעצמם כותבי ההיסטוריה הישראלים יכול היה להרשות לעצמו סאדאת, היינו: להתעלם מהתקפה חשובה אך לא מכרעת, ולהשתחרר על ידי כך מהצורך להודות שביום ה-14 באוקטובר "נקם" צה"ל את נקמתו של אסף יגורי עשרת מונים, והעיקר — מן הצורך להצביע על האשמים בכך. עם זאת, בין אם יודה בכך סאדאת ובין אם לאו, אין כל ספק שאירועי ה-14 באוקטובר על כל הקשור בהם השפיעו עליו ביותר, והיו טריים בזכרונו, כאשר נשא את נאומו ב-16 באוקטובר בפני המושב המיוחד של מועצת העם המצרית. מכל מקום בנאום זה לא יכול היה סאדאת לדבר על הצבת הדגל המצרי בפתחי המעברים בסניג, אלא רק על הצבתו בצמוד לתעלה; הוא נאלץ לדבר על "אכזריות המלחמה ומ-חירה הכבד בדם ובמשאבים" והעיקר — הוא ידע שכאשר הוא מביע את נכונותו להשתתף בוועידת שלום בינלאומית, ואף להשפיע על מנהיגים ערביים אחרים להשתתף בה, יש לו סיבה טובה מאוד לדבר. כך מכל מקום יש להבין את דבריו: "עקבתי אחרי הידיעות על נצחוננו בענוה, שכן אני יודע מלחמה מהי".

ה-14 באוקטובר, בעוד שלמעשה נחת המטוס הראשון של הרכבת האמריקנית בשדה לוד לאחר סיומו של הקרב.²⁴ מפק-די העוצבות המצריות לא פיגרו אחריו בהפרחת בדותות. תוך שהם מלקקים את פצעייהם פירסמו אלה דיווחי-שקר, לפיהם כאילו כבשו את טסה ואת מעבר המיתלה. הדברים הגיעו לידי כך שרב אלוף בר-לב מצא לנכון לטלפן לגולדה מאיר ולומר לה (כמסופר בספרה "חיי"): "היה זה יום טוב. חזרנו להיות מה שאנו, והם חזרו להיות מה שהם". לדברי אבן בספרו "אוטוביוגרפיה", מיהרה גולדה להעביר את "בשורת בר-לב" לידיעתו. מכל מקום הוא קיבל מישאל בשעות לפני-הצהריים של ה-14 באוקטובר (שעון ניו-יורק) ידיעות מעודדות, הן על הדיפת התקפה מצרית, בה נטלו חלק שלוש דיביזיות, ואשר בה הושמדו 200 טנקים מצריים (מחצית הכוח התוקף) לעומת 15 טנקים ישראליים; והן על כך שהרכבת האווירית האמריקנית הרימה את מוראל הממשלה והרמטכ"ל. יתר על כן, אבן טוען כי הסיק מכך, ששוב אין עניין לישראל בהפסקת אש, ופעל בהתאם.

בהקשר זה מעיר אבן, שסאדאת, שגילה פיקחות רבה בשלבי ההכנה של המלחמה ופתיחתה, טעה טעות מרה בדחותו את ההצעה להסכים להפסקת-האש ב-13 באוקטובר. שכן אילו היה מקבל אותה, לא הייתה מתבצעת הצליחה, ואף מצבם של הסורים היה נוח יותר, כך שלאגדת נצחונם הצבאי של הערבים במלחמת יום הכיפורים היה יותר במה להיאחו. אולם יצר ההימור של סאדאת גבר עליו והוא הטיל את כל הכסף שהיה בכיסו לזכות בקופה פולה — והפסיד.

ישראל, שבערב שירד על ה-13 באוקטובר טרם ידעה אם אמנם יתמלאו הבטחותיהם של ניקסון וקיסניג'ר על שיגור רכבת אווירית, והייתה מוכנה להסכים להפסקת אש, לא זו בלבד שהחלה לפרוק בלוד את מטענם של מטוסי התובלה הענקיים של ארה"ב, אלא אף זכתה בניצחון משמעותי בזירה המצרית, אחרי נצחונותיה החשובים בזירה הסורית. זאת ועוד, על רקע המצב שנוצר בשל טעותו של סאדאת, החליטה ממשלת ישראל שלא להסכים להפסקת אש בקווים הקיימים, אפילו תיום אותה ממשלת ארה"ב. כן החליטה הממשלה, שצה"ל יצלת את התעלה כדי להגדיל את קלפי המיקוח של ישראל בעת המשא ומתן.

הביקורת שהשמיע אבן על החלטותיו של סאדאת, שגרמו בין היתר לכישלון ההתקפה המצרית ב-14 באוקטובר, לא הייתה נחלתו בלבד.²⁵

אף מצרים "נאמנים" העזו לשאול שאלות קשות בעניין זה. על דרך זו שאל העיתונאי מוסא צברי את גמסי בשלהי אוגוסט 1974 את השאלה האופיינית הבאה: "האם צודקים אלה האומ-רים, כי מבחינה צבאית לא היה צורך במתקפת ה-14 באוק-"

24. בספרו "עשור ההכרעות" מביא פרופ' קוונדט נתונים שפורסמו על הרכבת האווירית האמריקנית. הוא קובע שבתקופה שבין ה-14 באוקטובר ל-25 בו (תום המלחמה) הביאה הרכבת כ-11 אלף טונות אספקה. בתוכם רק ארבעה טנקים מכלל פחות מ-20 שהוטסו עד לסיום הפעלת הרכבת ב-15 בנובמבר.

25. קיסניג'ר, לדוגמה, כינה אותה "טעות שבהערכה", בתדריך רשמי שנתן לעיתונאים.

סוללת חת"מ בינונית וסוללת מרגמות כבדות בציר "יורה",
וכן סוללת מרגמות כבדות בציר "בהלה".

ש"ד פ"א האוי"ב התוקף ומגמותיו

אוגדת קלמן הותקפה ב-14 באוקטובר בשלושה מאמצים שיצאו מגורת ארמיה 3 המצרית. בצפון תקפה חטיבת טנקים 25 שהיו לה טנקים T-62 עם כוחות חי"ר מדיביזיה 7. מטרתו של כוח זה הייתה להשתלט על פתחו של מעבר הג'ידי. הכוח נבלם ע"י אברהם באיזור "סנטימנט" — "מצווה". בדרום תקפו המצרים בשני מאמצים, שמגמתם הייתה להשתלט על פתחו המערבי של ציר המיתלה. המאמץ העיקרי בדרום היה מורכב מחטיבת טנקים 3 מדיביזיה 4 ועוד כגדוד חי"ר מחטיבה ממו-כנת 113 מדיביזיה 6. כוח זה כולו צריך היה לחדור בציר ואדי מבעוק עד לציר הרוחב ומשם לעלות צפונה לפתחת המיתלה. בפועל הגיע הכוח עד ציר הרוחב, כאשר הכוחות הראשונים של החוד והסיוור המצרי נבלמו במרחק של כקילומטר מציר הרוחב, ואילו הגוף העיקרי של כוח זה נבלם ממערב לציר הרוחב בעומק של כ-2 עד 5 ק"מ ממנו בתוך ואדי מבעוק. מאמץ משני הופעל דרומית לואדי מבעוק על ציר "יורה". כוח זה כלל את חטיבת טנקים מוקטנת 22 ועוד כוחות חי"ר מחטיבה ממוכנת 1. כוחות אלה תקפו מכיוון עיון מוסא. מט"רתו של כוח זה הייתה כפי הנראה לאבטח את המאמץ העיקרי שחדר בואדי מבעוק על-ידי תפיסת השטחים השולטים מדרום לואדי. לאחר שהגיע לכביש הרוחב צריך היה הכוח לנוע צפונה ולתפוס את פיתחת המיתלה. סביר שכוח זה היה משאיר כוחות חסימה לכיוון דרום. הכוח נבלם ברובו בצומת "נווה" — "יורה" וחלק קטן ממנו נבלם דרומית לצומת באיזור ציר "זאבה". חטיבת טנקים 3 שפרצה בואדי מבעוק נכנסה בסד"כ מלא עם כ-94 טנקים וגדוד תותחים 122 מ"מ קצר. בחוד נע כוח סיוור על גבי ב.ט.ר. ומאחוריו נעו הטנקים בטור ארוך כש-מאחוריהם כוחות חי"ר על-גבי ב.ט.ר., טילי סאגר על ב.ר.ד.מ. ומשאיות עם חי"ר נוסף, כאשר גדוד ה-122 נגרר על-ידי מש-איות בסוף הטור. חטיבת טנקים 22 שתקפה בציר "יורה" נכנסה בסד"כ מוקטן עם כ-50 טנקים כאשר חי"ר על-גבי משאיות וב.ט.ר. השתלב בסוף הטור ובחוד בין הטנקים. בשלב מסוים שלח כוח זה כחוד, כוח מתוכו דרומה לציר "יורה" בציר "זאבה" כנראה על מנת לאבטח את האגף מדרום. הכוח כלל כגדוד טנקים מוקטן (15 טנקים) ופלוגת חי"ר מוגברת (כ-100 חיילים) עם ב.ט.ר. ובר.ד.מ. מגמת כוח זה הייתה גם כן לתקוף את כוחות צה"ל שעל ציר "יורה" מאחור. הכוחות, שנעו בציר "יורה", הסתייעו בארטילריה נגרת 122 מ"מ קצר שנעה בסוף הכוח. הכוח שתקף בציר "יורה" נע, בניגוד לכוח בואדי מבעוק, בפריסה תוך תפיסת שטחים שולטים בחזית, אולי מכיוון שמבנה השטח היה נוח ורחב יותר. בסך הכל כלל הכוח המצרי שתקף בציר "יורה" — ואדי מבעוק כ-140 טנקים וכחטיבת חי"ר מוגברת בסיוע של ארטילריה נגרת ועוד ארטילריה של דיביזיה 19 מאיזור עיון מוסא — "פורטל", ומט"רתו הייתה לתפוס את מעבר המיתלה.

מקום התקיפה וכיוונה הפתיעו את אוגדת קלמן. גבול הגזרות בין חטיבת דן לגדוד חי"ר דורון נמצא צפונית לואדי מבעוק, ולכל ארכו לא היה שום כוח משמעותי. בציר "יורה" עצמו נמצא הכוח האוגדתי הקטן ביותר מכל כוחות האוגדה שנמצאו

בפרוץ מלחמת יום הכיפורים היתה אוגדת אלברט אחראית על כל מרחב סיני. כ-24 שעות לאחר פרוץ המלחמה צומצמה גזרת האוגדה וכוחותיה נשארו באותו תא שטח שבו נלחמו עד שצלחו את תעלת סואץ ב-18 באוקטובר. ב-24 השעות הראשונות למלחמה הייתה האוגדה הכוח העיקרי, שבלם ונשחק ובפרק זמן זה נפגעו או הושמדו כשני שלישים ממספר הטנקים שלה. ב-7 באוקטובר נקבעו לאוגדה גבולות גזרה מוגדרים: בצפון עבר גבול הגזרה צפונית לציר הג'ידי, ובדרום נקבע גבול הגזרה דרומית לציר "יורה" בקו ראס-מאסלה — "עיונון" 69. מצפון לאוגדה פעלה אוגדת אריק ואילו מדרום לה נמצא פיקוד מרש"ל. ב-9 באוקטובר תקפו המצרים לאורך כל החזית עם כוחות שריון וחי"ר במטרה להרחיב את ראש הגשר. בשלושת הימים שלאחר מכן התנהלו קרבות סטטיים בהם העבירו המצרים כוחות שריון לגדה המזרחית והתכוננו לביצוע שלב ג' של תוכניתם. חפ"ק האוגדה היה ממוקם מתחילת המלחמה בקדמת ציר המיתלה.

בשעות הצהרית המוקדמות של ה-13 באוקטובר נהרג מפקד האוגדה, האלוף אלברט מנדלר ז"ל, בעת סיוור בצפון גזרת האוגדה בציר הג'ידי — איזור "מצווה", בגזרת חטיבת אברהם. בשעות הערב של אותו יום הוזעק האלוף קלמן מגן לחפ"ק האוגדה, שהיה ממוקם במיתלה וקיבל את הפיקוד על האוגדה. פחות מ-12 שעות לאחר קבלת הפיקוד מצא האלוף קלמן מגן את עצמו מול המתקפה המצרית המשוריינת הגדולה ביותר מאז פרוץ המלחמה.

הכוחות בדרום גזרת האוגדה שלא קיבלו התראה על התכנית המצרית לביצוע מתקפה, הופתעו מהעיתוי ומהמסה התוקפת.

ש"ד פ"א אוגדת קלמן ב-14 באוקטובר, פריסתה

ומשימות פרוחיותיה

ב-14 באוקטובר כללה האוגדה את הכוחות הבאים:
חטיבת אברהם מוקטנת — עם כ-50 טנקים, החזיקה באיזור ציר הג'ידי — ציר החת"מ ובלמה בגזרתה (ציר "מצווה" — "סנטימנט").

חטיבת אריה מוקטנת — שכללה גדוד בן 30 טנקי שרמן וגדוד חרמ"ש, החזיקה באיזור צומת הג'ידי — כביש הרוחב. כוח בישוף — כלל כשני גדודי חי"ר, שהיו ממוקמים במעברי הג'ידי והמיתלה.

חטיבת דן — כללה כ-62 טנקים והחזיקה באיזור ציר המיתלה — ציר החת"מ ("עטיפה" — "נווה"). החטיבה נהגה להחזיק שני גדודים לפנים וגדוד מאחור (גדוד ש' — בן 21 טנקים) באיזור ציר המיתלה — ציר הרוחב.

גדוד שושני — מחטיבת אריה, גדוד חרמ"ש, נערך באיזור "עכברוש" במפגש ציר הרוחב עם ואדי מבעוק.

גדוד דורון — מחטיבת עוזי, גדוד צנחנים, כשתחת פיקודו עוד שבעה טנקים, נערך בצומת "יורה" — "נווה" (מפגש ציר הרוחב עם הציר המוביל לעיון מוסא).

אגד ארטילרי — בפיקודו של אל"מ יעקב היה פרוס במיתלה ודרומה כדלהלן: גדוד חת"מ בינוני וגדוד כבד, בציר המיתלה.

המאמר מתבסס על עבודת חניך במכללה הביטורעית לפיקוד ומטה הכותב היה מ"פ ג' בגדוד הצנחנים של דורון.

בקו הראשון: חי"ר עם סד"כ הטנקים הקטן ביותר שהחזיקה האוגדה בחזית — שבעה טנקים. המצרים בחרו ללא ספק את הנקודה החלשה ביותר בגזרת אוגדת קלמן מבחינת יחסי כוחות ותקפו במאמץ הגדול ביותר מבחינתם בהשוואה לשאר הכוחות שתקפו ב-14 באוקטובר לאורך כל הגזרה. יחסי הכוחות בין האויב לכוחותינו (חטיבת דן וגדוד דורון) היו כ-2 ל-1 לטובת האויב. בפועל השתתפה חטיבת דן בקרב רק עם גדוד אחד, שמנה 22 טנקים ואם נוסף לכך את כוחות גדוד דורון הרי שלאויב היו כ-140 טנקים ואילו לכוחותינו בגזרת הלחימה רק 29 טנקים כך שכוחם של המצרים בגזרה זאת היה גדול מכוחנו פי 4.6 בשריון ופי ארבעה לערך בכוחות חי"ר. במשך כל הקרב העריכה האוגדה שהמתקפה הרצינית עדיין לא באה והיא צפויה להגיע מהחזית בציר המיתלה ומשום כך רותקו שני הגדודים של חטיבת דן עם חפ"ק החטיבה לגזרתם באיזור "ספורטאי".

בלימת הפוזות בואדי מבעוק

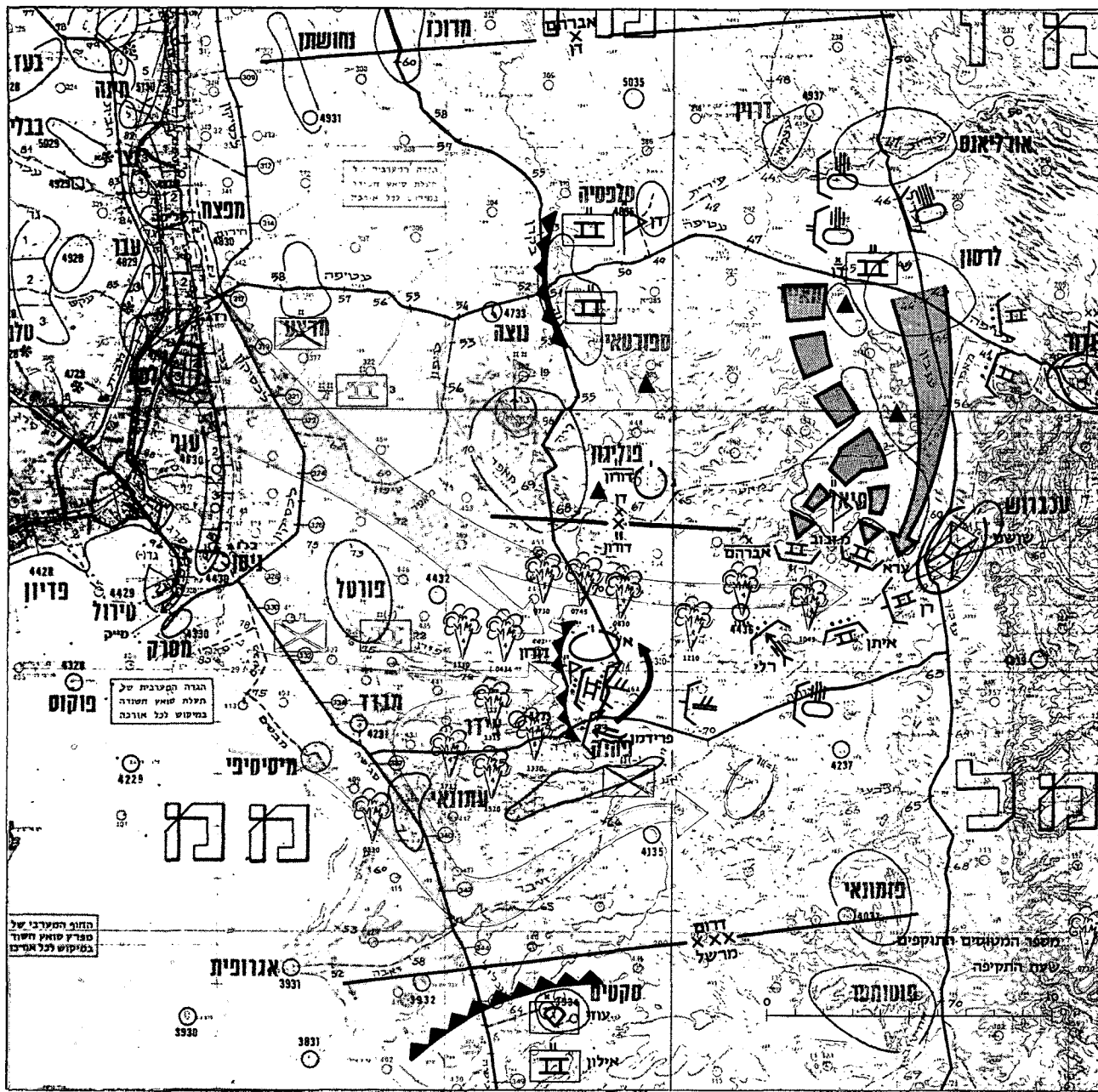
הקרב בואדי מבעוק החל למעשה בדיווחי התצפיות. מערך התצפיות בגזרה הופעל ונפרס על פי תכניתו של רס"נ עמיחי ז"ל, קמ"נ חטיבת דן. המערך כלל תצפיות ארוכות טווח וכן ארבע תצפיות מפלוגת הסיור החטיבתית. התצפית הקדמית ביותר נמצאה כ-5 ק"מ מזרחית לקרת אל-מורה, ששימשה כמוצב הפיקוד של דיביזיה 19 המצרית. שלוש תצפיות נוספות נמצאו לאורך כביש הרוחב, ורק הדרומית ביותר מביניהן נמ- צאה ממזרח לכביש הרוחב כקילומטר אחד דרומית לואדי רחה. תצפית זאת היא שנתנה את עיקר האינפורמציה לחטיבת דן. גבול הגזרות בין גדוד דורון לחטיבת דן היה ציר "מאפר". זהו ציר עפר שנמצא כ-3—4 ק"מ צפונית לואדי מבעוק. גדוד דורון מיקם תצפית באיזור "מאפר" 67 דרומית מזרחית לקרת אל-מורה ו-3 ק"מ מציד החת"מ. תצפית זאת אוישה ע"י פלוגה ג' מוקטנת מגדוד דורון בפיקוד המ"פ, והיא הייתה למעשה התצפית הקדמית ביותר של כוחות צה"ל בגזרת ואדי מבעוק.

גדוד דורון נמצא בצומת "נווה"—"יורה" עם עיקר הכוחות אולם הוא איבטח את אגפו הצפוני על-ידי פלוגה א' מגדוד חי"ר איציק שהייתה תחת פיקודו של גדוד דורון. פלוגה זאת נמצאה על הדיזנות ממערב לציר "נווה" 71 ובמרחק של כ-300 מטרים מהכביש. כוח זה שימש גם כתצפית לכיוון צפון, מערב וצפון מערב. חטיבת דן החלה לקבל דיווחים מתצפיותיה החל משעה 0630 לערך. התצפית שנמצאה בנ"ג 379 דיווחה על כוחות טנקים ועל ענני אבק לכיוון ציר "מאפר"—ואדי מבעוק. בין השעות 0630—0700 דיווחו התצפיות של דורון על כוחות בסדר גודל של חטיבת טנקים, הנעים מכיוון צפון מערב לעבר ואדי מבעוק. הפלוגה מגדוד איציק שישבה ב"נווה" 71, דיווחה כי טנקים עולים עליה וביקשה רשות נסיגה. אותם טנקים שעלו על הכוח (כעשרה במספרם) צריכים היו כנראה להיות אבטחת אגף צמודה מדרום לואדי מבעוק על-ידי תפיסת השטחים השולטים מדרום לואדי ותנועה לארכם. בשלב זה, כלומר בין השעות 0700—0730 התקבלו כמה החלטות על-ידי מפקדי הכוחות העיקריים בגזרה. אל"מ דן מפקד החטיבה נתן פקודה ל-ש', המג"ד, לשלוח פלוגת טנקים על ציר "עיובון" (ציר הרוחב) ל"עיובון" 62 —

מפגש ואדי מבעוק עם כביש הרוחב. בשעה 0730 לערך יצאה פלוגה שמנתה שמונה טנקים לעבר "עיובון" 62. מג"ד הצג- חנים דורון החליט לשלוח מחלקת טנקים וכיתת תול"ר לאיזור אדום 4436, כדי שיתמקמו על המצוק מדרום לואדי מבעוק, וסמוך לשעה 0715 יצאו מצומת "נווה"—"יורה" מחלקת בת שלושה טנקים בפיקודו של סג"מ איתן וכיתת תול"ר עם שני כלים בפיקוד סגן רלי ונעו לכיוון אדום 4436. כעשר דקות לאחר שהפלוגה מגדוד ש' התחילה לנוע, התקבלה בחפ"ק חטיבת דן הוראה מהאוגדה לעצור את הכוח. ש', המג"ד, הורה לפלוגה בקשר לעצור ולתפוס עמדות לכיוון ציר "מאפר". מפקד הפלוגה קיבל את הפקודה כאשר נמצא ב"עיובון" 68. הוא נכנס מערבה לכיוון "מאפר" ולא זיהה את כוח האויב. בשלב זה החלו דיווחי התצפיות של חטיבת דן להתרעע ולהזיז, עיק, וכנראה משום כך הורה מפקד החטיבה ל-ש', המג"ד, לרדת דרומה לכיוון ואדי מבעוק עם שאר הגדוד.

בעוד פלוגתו של רם נעה מעמדותיה על ציר "מאפר" וממ- שיכה בתנועה דרומה, החל המג"ד, ש', לנוע עם שאר הגדוד שמנה 13 טנקים מכיוון "מאידי" דרך "יחיאל" על ציר עפר המקביל לציר הרוחב ומרוחק ממנו כ-3 ק"מ מערבה. ש' המג"ד בחר בנתיב, שבו אפשרויות הפריסה היו טובות מאלה שבציר "עיובון" (ציר הרוחב) ודרכו אפשר היה לתפוס את השטחים השולטים מצפון לואדי מבעוק. הכוחות הראשונים שהגיעו למגע אש עם הכוח המצרי, שנע בואדי מבעוק, היו גדוד חרמ"ש, בפיקודו של שושני שהיה ערוך באיזור "עכב- רוש", מחלקת הטנקים של איתן וכיתת התול"ר מגדוד דורון שהגיעו מהאגף הדרומי. כוחות אלה יצרו מגע עם האויב בשעה 0815 לערך. פלוגת הטנקים בפיקודו של רם הגיעה ל"עיובון" 62 בשעה 0830 לערך ותפסה עמדות בצמוד לערוץ של ואדי מבעוק, כך שראשוני הכוחות המצריים, שהופיעו מתוך ואדי מבעוק, נתקלו באנשי פלוגתו של רם דקות ספורות בלבד לאחר שנכנסו לעמדות. על פי עדות המ"פ פגעה הפלוגה בכ-10 טנקים וב-15—18 משאיות.

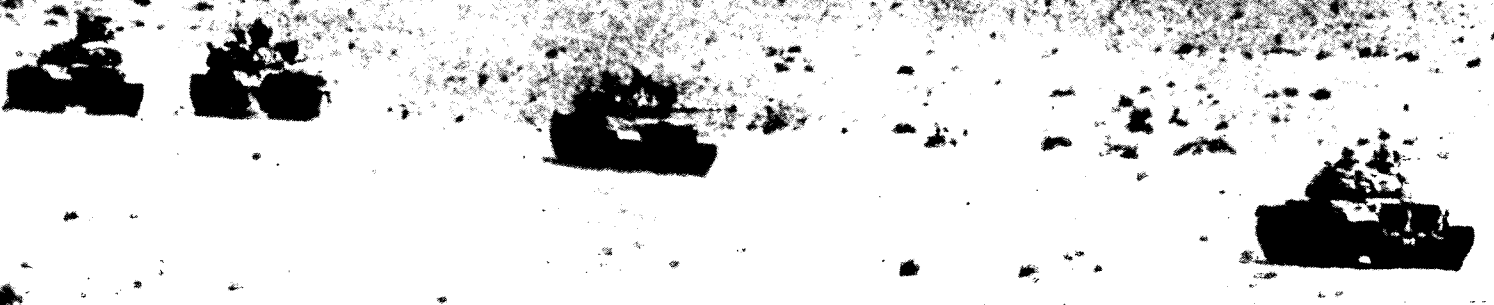
גדוד החרמ"ש בפיקודו של שושני, שנמצא ב"עכברוש", יצר מגע אש עם החוד של הכוח המצרי כפי הנראה דקות ספורות לפני שפלוגתו של רם תפסה עמדות. גדוד שושני ירה בתותחי 20 מ"מ, מק"כים ומקל"פים והפעיל את הסיוע הארטילרי מה- אוגדה. לפי דיווחי המג"ד נעו המצרים בשתי שדירות של טנ- קים: בחזית נע חי"ר על-גבי נגמ"שים ב.ט.ר. ובזנב מאחורי כל יוורת טנקים נעה סוללת ארטילריה 122 מ"מ קצר גברת. עם יצירת מגע אש עם גדוד שושני נעצר החוד של הכוח המצרי וסוללות הארטילריה שבזנבו התפרסו והחלו לטווח על כוחות צה"ל שישבו באיזור "עכברוש". לפי דיווחיהם של ש' ושל שושני, מפקדי הגדודים, מסתבר שפלוגת הטנקים מגדוד ש' תפסה עמדות בזמן שהחוד המצרי נעצר, כשנתקל בגדוד שושני. מחלקת הטנקים של איתן שבאה מגדוד דורון הת- ייצבה כאמור באיזור סגול 181 מעט קודם לכן והחלה משמידה טנקים מצריים מהאגף הדרומי. המחלקה נשארה באיזור זה עד שעה 1000 לערך והשמידה כעשרה טנקים. לאחר מכן חזרה שוב לצומת "נווה"—"יורה" על מנת לסייע לגדוד דורון, שהותקף מהחזית מכיוון ציר "יורה" החל משעה 0730 לערך. כיתת התול"ר בפיקוד רלי תפסה עמדות באיזור אדום 4436, וירתה על דרגים ומשאיות שגררו תותחים 122 מ"מ.

של הסריקה בואדי קיבל "משנה זרב" פקודה לנוע לצומת "יורה"—"נווה" כדי לתגבר את גדוד דורון שנמצא באותו זמן מותקף בגל שני מכיוון ציר "יורה". מייק, המ"פ, יצא לכיוון צומת "יורה"—"נווה" עם טנק נוסף והשאיר שני טנקים שלו בפיקוד מ"מ 1, סגן ניצן, להמשך סריקה בואדי בפיקוד גדוד ש'. מפקדת האוגדה סייעה גם היא ושלתה מטוס קל על מנת לטווח ארטילריה באיזור הקרב. המטוס טס לאורך כביש הרחוב באיזור פיתחת ואדי מבעוק אולם הטיווח סיכן את כוחותינו ומשום כך הופסק כנראה לפי דרישת ש', המג"ד.

הקרב העיקרי לעצירת הכוח המצרי בואדי מבעוק התבצע למעשה בין השעות 0900 ל-1200 בצהריים והשתתפו בו כל הכוחות שנמגנו עד כה. חיל האוויר השתתף בקרב זה בשלוש תקיפות עיקריות שכל אחת מהן נערכה על-ידי רביעיית מטו-

הכיתה פגעה בכחש מטרות, גמרה את התחמושת, ובגמר הירי חזרה לאיזור צומת "נווה"—"יורה". גדוד ש' בהרכב של פל' ב, בת שמונה טנקים, וכוח מחטיבת אברהם שנקרא "משנה זרב" ובו ארבעה טנקים בפיקודו של סגן מייק, שעבר תחת פיקודו של גדוד ש' מאז ה-11 באוקטובר, ועוד טנק מג"ד— בסה"כ 13 טנקים— תפס את השטח השולט שמצפון לואדי מבעוק ומ"דרום ל"חיאל" בשעה 0900 לערך. כוח זה ניהל מגע אש עם הכוח המצרי עד שעה 1200 לערך ופגע בכ-20 מטרות (טנ-קים ומשאיות). מרגע הגעתו של גד' ש' פעלה פלוגת רם במסגרתו. בשעה 1100 לערך ירד הכוח של "משנה זרב" בפיקודו של מייק וביצע סריקה בתוך הואדי. כוח זה השמיד שני טנקים T-62 מטווחים קצרים של כ-70 מטרים ושלושה טנקים נוספים בטווחים של כ-600—700 מטרים. בשלב זה

בפיקודו של קצין בדרגת רב-סרן במרחק של כ-1200 מטרים מ"עכברווי". הכוח הסרוק השליך רימונים לטנקים הנטושים על מנת למנוע שימוש חוזר בהם. לסיכום: לואדי מבעוק נכנסו ב-14 באוקטובר חטיבת טנקים 3 מדיביזיה 4 ועוד כגדוד חי"ר. מול סד"כ של כ-94 טנקים ניצבו כוחותינו עם 24 טנקים וכיתת תול"ר ועם סיוע של מטוסי חיל האוויר וארטילריה. לאויב הייתה עדיפות מספרית ביחס של 4 ל-1 בטנקים ואף עדיפות בכוחות חי"ר, אך הוא סבל מנחיתות אווירית ומיכולת גמוכה בהפעלת כוחות בקרב תנועה. לכוחותינו שנלחמו בואדי מבעוק לא היו כל אבדות. לגדוד דורון שלחם בצומת "נווה"-"יורה" היו מספר נפגעים.

לחיימת הפוחות בציר "יורה" ובציר "זאבה" * גדוד דורון היה אחראי לגזרה הדרומית של אוגדת קלמן. גבול הגזרה הצפוני שלו עם חטיבת דן היה ציר "מאפר" וגבול הגזרה הדרומי שלו עם מרש"ל היה הדיונות שמדרום לציר "זאבה". הגדוד הגיע לגזרה זו ב-10 באוקטובר. עד אותו יום החזיקה בציר "יורה" פלוגה בת תשעה טנקים. ב-10 באוקטובר ביצעה פלוגה זאת תקיפה על איזור "צידר" בה נפגעו ששה טנקים.

משנכנס גדוד דורון לציר "יורה" הוא מצא עליו באיזור "יורה" 70 את מ"מ הטנקים סג"מ איתן, שתחת פיקודו היו שלושה טנקים. הגדוד החל להתקדם בוהירות בחיפוי ארטילריה לפנים כשהוא מאבטח את שלושת הטנקים, וכך הגיע לצומת "נווה"-"יורה". בערב ה-10 באוקטובר תוגבר גדוד דורון בעוד ארבעה טנקים מחטיבת דן. הגדוד נאחו בצומת "נווה"-"יורה" ובמשך שלושה ימים, מה-11 באוקטובר עד ל-13 בו, ניהל קרבות סטאטיים מול הכוחות המצריים. משימת הגדוד כפי שהוגדרה על-ידי האלוף אלברט מנדלר ז"ל הייתה להי-אחו בצומת ולמנוע חדירת אויב בגזרה. הגדוד לא התארגן להגנה סטאטית בצומת אלא פרס את הכוחות עם מינימום חיילים בחזית, ועם תצפיות באגפים. בבוקר ה-14 באוקטובר היה הגדוד פרוס כדלהלן: בצפון הגזרה, כ-7 ק"מ מצומת "נווה"-"יורה" בקרבת "מאפר" 67 התמקמה תצפית שאוישה ע"י פלוגה ג'. מטרתה הייתה לאבטח את האגף הצפוני של הגדוד לצפות למרחבי התעלה ולטווח אויב אפשרי. כ-2 ק"מ צפונית לצומת "יורה"-"נווה" וכ-100 מטרים מערבית ל"יורה" 71 ישבה פלוגה מגדוד איציק, שתפקידה היה לאבטח את צומת "נווה"-"יורה" ע"י ישיבה פיזית על הדיונות ששול-

סיס. הראשונה בשעה 1045, השנייה ב-1145 והשלישית ב-1210. בכל תקיפה כזאת דיווח חיל האוויר על פגיעות בריכוזי רק"מ, טנקים ומשאיות, ועל פגיעות בואדי מבעוק באיזור אדום 4436 ומדרום מערב לו. חיל האוויר השתתף גם בתחילת הקרב בואדי מבעוק כאשר ראשוני הכוחות המצריים חצו את ציר "נווה" מזרחה. תקיפה ראשונה בוצעה בשעה 0730 על ידי שלושה מטוסים באיזור "נווה" 70. תקיפה שנייה נערכה בשעה 0745 על ציר "נווה" כקילומטר דרומית ל"נווה" 70 עם ארבעה מטוסים ובשעה 0830 בוצעה תקיפה שלישית על-ידי ארבעה מטוסים, על השטחים השולטים מדרום לואדי מבעוק כקילומטר מזרחית ל"נווה" 71. גם בשלוש התקיפות הללו דיווחו הטייסים על פגיעות בריכוזי רק"מ, טנקים ומשאיות, שהיו בתנועה לכיוון ציר המיתלה. בסה"כ ביצע חיל האוויר כשש תקיפות בגזרת ואדי מבעוק. שלוש תקיפות של 11 מטוסים עוד לפני שהחל הקרב העיקרי בין השעות 0730 ל-0830, ושלוש נוספות של 12 מטוסים בין השעות 1045 ל-1210 שסייעו לקרב העיקרי של גדוד ש', גדוד שושני והכוחות מגדוד דורון.

התצפית, שהייתה ממוקמת ב"מאפר" 67, טיווחה ארטילריה במשך כל היום על ריכוזי כוחות מצריים נטושים. לפי דיווחי תצפית זו החלה נסיגה מצרית כבר בשעה 1100 לערך, כאשר הכוחות המצריים נעים עם טנקים, נגמ"שים, משאיות וגיפים בציר ואדי מבעוק ללא כל סדר לכיוון תעלת סואץ. בשלב זה שבו אנשי התצפית שבעה טנקיסטים מצריים, ביניהם קצין אחד.

גדוד ש' עזב את זירת הוואדי סמוך לשעה 1200 ונע דרומה לאיזור "חניבעל"-"זאבה" על מנת לחסום כוחות אויב שאגפו את גדוד דורון מדרום. הגדוד שהה באיזור שמדרום לאדום 4237 עד שעה 1500 ואז חזר לחניון לילה בצומת "עטיפה"-"עיובו" (ציר המיתלה-כביש הרחב). הפלוגה של רם יצאה מעמדותיה שבואדי מבעוק רק בשעה 1300 לערך ונעה לסגול 182 מדרום לציר "יורה" 65 במטרה לחסום כוחות אויב אוג-פים מציר "זאבה". הכוח נשאר בעמדותיו עד שעה 1600 לערך וחזר לחניון הגדודי ב"עטיפה"-"עיובו". גדוד ש' לא נתקל אחר הצהריים בכוחות אויב, שאגפו את גדוד דורון מדרום, אם כי היו כאלה, ודווקא המחלקה של איתן השמידה כ-15 טנקים בציר "זאבה" באותו אחר הצהריים. יש לזכור כי במשך כל הקרב בואדי מבעוק חזרו הטנקים לסירוגין ל-"עיובו" 60 במטרה לתחמם ולתדלק. גדוד שושני יצא לסרוק את ואדי מבעוק בשעה 1500 לערך ובמהלך הסריקה ספר יותר מ-50 טנקים נטושים, שרק חלקם היו פגועים ורובם חד-שים לגמרי. במהלך הסריקה שבה הגדוד אנשי צוות מצריים

* על משימות הגדוד - ראה "מערכות" 240, עמ' 39-40.

טות עליו מאיזור זה, וכמו כן להוות תצפית בגורתו לכיוון צפון, מערב וצפון מערב. בצומת "נווה"—"יורה" ישבה מפסקת הגדוד עם הפלוגה המסייעת וכוח שמנה שבעה טנקים בפיקודו של סג"מ איתן. לפלוגה המסייעת הייתה מחלקת תול"ר בת המישה ג'יפים שאיבטחה בדרך כלל את אגפי הגדוד; מחלקת המרגמות בת ארבעה קנים 81 מ"מ (עם לוח ירי אחד) ישבה כ-100 מטרים מזרחית לצומת "נווה"—"יורה" מאחורי דיונה. מחלקת התבלה שתפקדה כמחלקת חי"ר ישבה על

דיונה באיזור הצומת כשהתחולל"מים הוחזקו מאחור. סוללת 120 מ"מ, שסייעה לגדוד הייתה פרוסה באיזור "יורה" 70 כ"ק מ"מ מזרחית לצומת "נווה"—"יורה". הכוחות הנוספים שהיו תחת פיקוד הגדוד כללו פלוגה מוקטנת בפיקוד סרן מ', שנמצאה על הדיונות מצפון-מזרח לצומת "נווה"—"יורה" ומחלקה 1 מפלוגה ג' ישבה מאחור באיזור "יורה" 70.

הדיווחים הראשונים על הכוחות המצריים, שנעו לעבר ואדי מבעוק, הגיעו לגדוד מכוח א' ומפלוגה ג' בין השעות 0630 ל-0700. המג"ד דורון, נמצא אותו זמן מערבית לצומת "נווה"—"יורה" כשהוא מחפש מקום להציב צידי טנקים, כיוון שיום קודם לכן חדרו שני נגמ"שים ב.ט.ר. על הציר לכיוון הצומת. הוא הורה למ"פ איתן לנוע עם הטנקים לכיוון אדום 4436 ולהתמקם מדרום לוואדי מבעוק. איתן החל לנוע עם כל שבעה הטנקים שברשותו. ואז הורה לו המג"ד לנוע רק עם שלושה טנקים. איתן נע לכיוון אדום 4436 כאשר המג"ד צירף אליו כיתת תול"ר בפיקוד סגן מפקד הפלוגה המסייעת — סגן רלי. באותו זמן דיווח א' שטנקים מצריים עולים עליו והוא מבקש אישור לסגת. טנקים אלה היו כנראה הכוח שצריך היה לאבטח את האגף הדרומי של הכוח המצרי העיקרי, שנע בואדי מבעוק. המג"ד, דורון, חשב באותה עת שהבעיה העיקרית היא הטנקים שנכנסו כבר לוואדי מבעוק ועלולים היו לכתר את הגדוד ומשום כך החל לנוע עם תחפ"ק גם לכיוון אדום 4436. משנמצא במרחק של כחצי ק"מ מזרחית לצומת "נווה"—"יורה" דיווח הסמג"ד, שכוח טנקים וחי"ר עולה על צומת "נווה"—"יורה" מכיוון מערב בסמוך לציר "יורה". במקביל לכך דיווח קצין אחר שהצטרף לגדוד על כוח נוסף המאגף מכיוון דרום. השעה הייתה 0745. דורון, המג"ד, חילק את הגזרה לשלוש גזרות משנה: הוא עצמו היה אחראי לכיוון צפון, הסמג"ד לכיוון מערב ורס"ג מ' לכיוון דרום. הבעיות הקשות במיוחד באותה עת היו מצפון וממערב. האיום של הכוח שנע מדרום היה עדיין רחוק ולא ממש.

בצומת "נווה"—"יורה" נשארו ארבעה טנקים בפיקודו של סגן שרביט. טנק אחד החל לירות לכיוון צפון ושלושת האחרים לכיוון מערב. בשלב זה נסוג כוח א' מ"יורה" 71 לצומת "נווה"—"יורה". מכיוון מערב החלו המצרים בתנועה מאיזור "צידר" ואדום 4233 כאשר החי"ר נע רגלית בין הטנקים, שנעו פרוסים במישור מצפון לציר "יורה". באיזור "צידר" נראו עשרות משאיות פורקות חיילים שהחלו להתקדם בהתפרסות רגלית. בגדוד דורון היו מספר קצינים שהצטרפו לגדוד בתחילת המלחמה ובשלב זה עסקו בטיוח ארטילריה. בנוסף למחלקת ה-81 מ"מ של הגדוד וסוללת ה-120 מ"מ קיבל גדוד דורון בסיוע ישיר סוללת תותחים 155 מ"מ שהייתה פרוסה על ציר "יורה" באיזור 65 ומדי פעם לפי דרישה ירה גם גדוד של תותחים 175 מ"מ מאיזור צומת "עטיפה"—"עוזבון". האגד

הארטילרי טען לאחר המלחמה שביום ה-14 באוקטובר הפעיל גדוד דורון כמעט כל הזמן את האגד הארטילרי. מחלקת ה-81 מ"מ דייקה בפגיעותיה. היא ירתה חנ"מ וזרחן במערב והרבה פגזים נפלו ממש על המשאיות והטנקים, שנעו באיזור אדום 4233. צוותי טנקים שנפגעו נראו קופצים החוצה ונוטשים את הטנקים. שלושה הטנקים הישראליים שירו מאיזור הצומת פגעו בין השעות 0800—0900 בכעשר מטרות אולם תחמושתם החלה אזולת.

בסביבות השעה 0900 החלה ההתקפה המצרית מכיוון מערב להישבר. החי"ר המצרי הפסיק את התקדמותו וצוותי הטנקים המצריים נראו יושבים ליד הטנקים כבזמן תרגיל. הפעלת גיפי התול"ר שנשארו בצומת הייתה כלהלן: כיתת תול"ר בפיקוד סג"מ אבי נשארה בצומת "נווה"—"יורה". גיפ תול"ר אחד נשלח לכוח מ' במטרה לאבטח את הצומת מכיוון צפון-מזרח. כיתת התול"ר של סגן רלי הייתה באיזור אדום 4436 כשהחלה ההתקפה המצרית ממערב ביקש המג"ד מהסמג"ד שישלח לו את כיתת התול"ר מהצומת. הסמג"ד שלח רק את הגיפ של סמל פרידמן ואילו מ"מ התול"ר נשאר לבד בצומת. גיפ הסמל פגע ב-3 טנקים וגמר את התחמשת. באותו זמן ניסה גיפ התול"ר שסופח לכוח מ' לתפוס עמדה לכיוון אותם חמי"ש טנקים. גיפ זה שקע בחול בשטח פתוח, כאשר טנק מצרי מכונן אליו. הצוות קפץ מהגיפ כמה שניות לפני שהטנק המצרי הדליק אותו ואיש מאנשי הצוות לא נפגע. בצומת "נווה"—"יורה" ירה מ"מ התול"ר ופגע בטנק מצרי שהחליף עמדה. גיפ זה שקע לאחר הירי, ונפגע על-ידי טנק מצרי. אחד מאנשיו נהרג והשאר נפצעו. כוח נוסף הצליח לפנות רגלית את כל הנפגעים תחת אש כבדה. בסה"כ היו לגדוד דורון בתקרית זאת שלושה הרוגים. בכללם שני חובשים שהשתתפו בחילוף. סמוך לשעה 1000 החלו המצרים להתארגן להתקפה שניה. דורון ביקש מהאוגדה עוד טנקים ותחמושת, והורה לסג"מ איתן, שהיה עדיין באיזור סגול 181 מדרום לוואדי מבעוק, להגיע מייד לצומת. מהאוגדה הודיעו ששולחים שני טנקים על ציר "יורה", ואכן הכוח של "משנה זבוב" בפיקוד סגן מייק הגיע לצומת "נווה"—"יורה" בסביבות השעה 1100 כאשר הגדוד התארגן לבלום את ההתקפה המצרית השנייה.

לארבעה הטנקים שעבדו עם הגדוד מהבוקר אזלה התחמושת. המג"ד דורון נתן פקודה לכוח א' ולכוח מ' להכניס לטנקים תחמושת בידיים. הבעיה הייתה השטח הפתוח שבין הדרגים לבין קו הדיונות, שבו תפסו הטנקים עמדות. כאן הרבו המצריים בירי טילי סאגר וארטילריה, וכאן אף נפגע הגיפ של מ"מ התול"ר. לעבר מחלקת המרגמות 81 מ"מ נורתה אש טנקים מכיוון צפון-מערב ובעקבותיה דילגה המחלקה אל מאחורי דיונה, כאשר חייליה רצים הלך ושוב במטרה להעביר את התחמושת לעמדה החדשה.

ההתקפה המצרית התחדשה בסביבות השעה 1100, כאשר ה"טנקים של "משנה זבוב" הגיעו לצומת. קצין שהיה עם הגדוד, סגן יוסי, הכניס את הטנקים לעמדות לכיוון צפון-מערב וכאן פגע "משנה זבוב" בתשעה טנקי אויב. למג"ד הצנחנים היה ברור שיש להתעקש על הצומת בכל מחיר. הוא מייקם ארבע חוליות צידי טנקים עם בזוקות 82 מ"מ על הצומת גופא ופקד מפורשות: "מכאן אין נסיגה". ההתקפה המצרית השנייה התבצעה בדומה להתקפה הראשונה. המשאיות הגיעו לאיזור אדום

התגלתה כיעילה ביותר וירתה כ-1000 פגזים תוך פחות מארבע שעות.

למצרים הייתה עדיפות של טנקים ביחס של 10 ל-1. גם כמות החי"ר שהפעילו בהסתערות לכיוון צומת "נווה"-"יורה" הייתה גדולה בהרבה מכמות חיילינו שהחזיקו בצומת. בשל הנחיתות בכלים נ"ט בקרב זה, מובן שמשקלם של הארטילריה ומטוסי חיל האוויר עלה על זה שבואדי מבעוק. לטענת המג"ד דורון, הייתה למצרים יכולת "לנפנף" את הגדוד מה צומת לו רק פעלו בצורה יותר חכמה עם קצת יותר רצון. בסך הכל היו לכוחותינו בגזרה ארבעה הרוגים: שלושה מגדוד דורון ואחד מכוח "משנה זבוב".

מי עצר את המצרי בגזרת ואדי מבעוק—
ציר "יורה"?

חיל האוויר, הטנקים של ש', הגדוד של דורון וגדוד החרמ"ש של שושני, כולם זוקפים לזכותם את הצלחת הבלמה, בלעדיה היו המצרים ממשיכים לנוע על ציר "יורה" ואף מגיעים למעבר המיתלה.

יש להבדיל על כן בין שני קרבות עיקריים: האחד קרב ואדי מבעוק והשני קרב צומת "נווה"-"יורה". כוחות הקרקע פעלו בשני כוחות עיקריים. בקרב ואדי מבעוק היה הכוח הקרקעי הדומיננטי — גדוד ש', ואילו בקרב צומת "נווה"-"יורה" היה גדוד דורון הכוח העיקרי. יתרוננו האיכותי של גדוד ש' על השריון המצרי היה ברור למרות היחס המספרי לרעתו. לגדוד ש' לא היו נפגעים בגזרת ואדי מבעוק, ומכאן גם מובן מדוע הגדוד לא השתמש כמעט בארטילריה. בהכרעת הקרב השתתפו 12 מטוסים שדיווחו על פגיעות טובות. גם התנאים הקרקעיים היו לטובת גדוד ש', ששלט על הכוח המצרי, שנע בואדי, מעמדות גבוהות ושולטות יותר. מכאן גם מובן מדוע השמדת הכוח המצרי בקרב ואדי מבעוק הסתיימה מוקדם יותר מקרב צומת "נווה"-"יורה". גדודו של דורון נאלץ להיעזר הרבה יותר בחיל האוויר ובארטילריה, היות שיחס הכלים נ"ט שהיו לו מול המצרים היה 10:1 ולא 4:1 כמו לגדוד ש'. השטח איפשר לשני הצדדים איגוף ותימרון ותפיסת שטחים שולטים. כאן לא נע האויב בואדי כי אם בשטח פתוח. קרב ארוך זה הסתיים רק סמוך לשעה 14:00. חיל האוויר השתתף בקרב בין השעות 0730—0830 על-ידי 11 מטוסים, שתקפו צפונית לצומת "נווה"-"יורה", ובין השעות 0945 ל-1520 עם 32 מטוסים שתקפו בגזרת "צידר" וצפונית-מערבית לצומת "נווה"-"יורה". חיל-האוויר ביצע באותו יום 69 גיחות בגזרת ואדי מבעוק—ציר "יורה" (דווח על 42 פגיעות טובות, 6 פגיעות בול ו-9 פגיעות באיזור המטרה).

יחד עם זאת ראוי לזכור שפעולת חיל האוויר הייתה סיוע לשני הכוחות היבשתיים שפעלו — גדוד הצנחנים וגדוד ש' שלולא נוכחותם הפיוית בשטח כמעט ודאי שהמצרים היו ממשיכים בתנועתם ומגיעים לפיתחת המיתלה.

מהי צורת הקרב שנקטו כוחותינו והאם היה פאן
מקום לניצול הצלחה?

צורת הקרב בה נלחמו כוחותינו קשה ביותר להגדרה. ברור לי כיום שהדרג האופרטיבי היה מעוניין לבצע ב-14 באוקטובר מעין "הגנה ניידת" כאשר הכוונה הייתה לוותר על שטח

4233 והחיילים שירדו מהן החלו נעים בשטח ממערב לצומת "נווה"-"יורה" בין הטנקים. ארבעת הטנקים שחומשו בינתיים חידשו את הירי. בשלב זה הסתייע הגדוד באש ארטילרית מגדודי ה-175 וה-155 מ"מ. בשעה 1130 פגעו ארבעה מטוסים בריכוזי טנקים ורק"מ צפונית-מערבית לצומת "נווה"-"יורה". מחלקת הטנקים של איתן, שחזרה מסגול 181 לאחר שתיחמשה עצמה על ציר "יורה", קיבלה פקודה מהמג"ד דורון לנוע לציר "זאבה" כ-2 ק"מ דרומית ל"יורה" 70. המחלקה תפסה עמדות באיזור זה סמוך לשעה 1200 בצהריים והשמידה כ-15 טנקים מצריים.

חיל האוויר חידש את תקיפותיו בשעה 1300, כאשר שמונה מטוסים פגעו בריכוזי טנקים מצריים מערבית לצומת "נווה"-"יורה". בשעה 1315 תקפו 12 מטוסים ריכוזי רק"מ ורכב צפונית-מערבית לצומת "נווה"-"יורה". בשעה 1520 פגעה רביעיית מטוסים במטרות באיזור אדום 4233, ובשעה 1712 תקפה רביעיה נוספת ריכוזי רכב מערבית לצומת "נווה"-"יורה". לבד מגיחות אלה שסייעו לבלום את ההתקפה המצרית השנייה על צומת "נווה"-"יורה" תקפה בשעה 0945 רביעיית מטוסים טנקים ורק"מ כקילומטר צפונית-מערבית לצומת "נווה"-"יורה". רביעיה זאת דיווחה על פגיעות טובות וכפי הנראה סייעה לבלימת ההתקפה המצרית הראשונה. יש לזכור שתקיפת המטרות באיזור "יורה" 70 ו"יורה" 71 בין השעות 0730—0830, תרמה לבלימת המאמץ, שתקף את גדוד דורון מצפון ואיפשרה לרכז את המאמץ נגד הכוח העיקרי שתקף בחזית מכיוון מערב על ציר "יורה". בשעות הצהריים, בזמן ההתקפה המצרית השנייה, ניסו שוב המצרים לתקוף מכיוון צפון-מערב, אולם אז קיבל הגדוד תיגבור של שני טנ"קים וכן את כל הארטילריה שהאוגדה יכלה לתת, שכן הקרב בואדי מבעוק הסתיים למעשה. צריך גם לזכור שבין 1130—1315 תקפו את האיזור מצפון-מערב לצומת "נווה"-"יורה" 24 מטוסים שכולם דיווחו על פגיעות טובות. עיקרו של הכוח המצרי שנכנס לציר "זאבה" נתפס ב-16 באוקטובר על-ידי כוח מגדוד דורון בקרב קצר ביותר. מסתבר שאת עיקר כוח הטנקים, שנכנס בציר "זאבה" השמידה המחלקה של איתן. אולם פלוגת חי"ר מצרית בפיקוד מג"ד עם כ-8 ב.ט.ר. נש-ארה יומיים תמימים באיזור "חניבעל" 68. כוח זה התגלה על-ידי אותה תצפית של חטיבת דן שהייתה ממוקמת בנ. ג. 379. מ"פ ג' החל לטוח את הכוח על-ידי סוללת ה-120 ולאחר מספר נפילות במרכז הכוח המצרי נראו אנשי על הגבעה כשידיהם מורמות. פלוגה ג' עם כוח א' ומחלקת הטנקים של איתן הסתערה על הגבעה, בה נשבו יותר מ-100 חיילים מצרים.

לסיכום: ב-14 באוקטובר הותקף גדוד דורון על ידי חטיבת טנקים 22 מוקטנת שמנתה כ-50—60 טנקים יחד עם כוחות חי"ר מדיבזיה 19. חיילי הגדוד על נשקם האישי כמעט ולא הופעלו. אמנם בשלבים האחרונים של ההתקפה הראשונה בסביבות 1000 אירגן המג"ד כוח של צייד טנקים, שמנה ארבע חוליות בזוקה והושיבם בצומת, אולם כוח זה לא בא לידי ביטוי. עצירת הכוח המצרי בוצעה למעשה עם מעט הטנקים התול"רים שהיו לגדוד, בסיוע של הרבה מאוד ארטילריה ומטוסי חיל האוויר. עיקר הפעולה נעשתה על ידי קצינים בודדים שטיווחו ארטילריה וכיוונו מטוסים. מחלקת המרגמות 81 מ"מ של הגדוד

עם זאת יש לזכור את הסיטואציה של מלחמת יום הכיפורים ביום המלחמה השמיני כאשר ההנחיה בכל הרמות בצה"ל היא לנוע לאט ובוהירות כדי לחסוך בנפגעים.

האויב המצרי פפי שהשתקף בקרב ואדי מבעוק — ציף "יורה"

התכנון — על פי שלב ג' של התכנית המצרית היה על הכוחות לכבוש את המעברים ולהתייצב בקו רפידים. בתכנית דובר על תקיפה בציר המיתלה ולא בציר ואדי מבעוק. ומכאן נראה שתוך כדי הלחימה או בסמוך לה הוחלט על שינוי בתכנית ועל תקיפה מכיוון ואדי מבעוק. גורה זו הייתה החלשה ביותר בכל גזרת אוגדת מגן והנוחה ביותר מבחינת יחסי הכוחות, הקרקע וגבולות גורה לתקיפה. לא ידוע אם אלה שהחליטו לתקוף מגורה זאת אכן הכירו בכל היתרונות, אולם עובדה זו כשלעצמה מצביעה על גמישות בשינויי תכניות, אולי בגלל התבססות על מודיעין שדה טוב. למצרים היו בשטח הרבה חוליות שנמצאו ממש בעורף כוחות צה"ל, טיווחו ארטילריה ובודאי גם דיווחו על פריסת הכוחות של צה"ל.

הביצוע — הדרג המבצע נחל כישלון שנבע ממספר סיבות. ביניהן:

● נחיתות אווירית בגזרת הקרב ואי קידום סוללות טילים קרקע-אוויר יחד עם הכוחות, דבר שאיפשר פעולה חופשית של חיל האוויר שלנו.

● הכוח הופעל בסד"כ מוקטן יחסית לתכנית המקורית.
● המצרים עצמם התייחסו בספקנות לביצוע שלב ג' בתכניתם ולא התאמנו לכך כמו שהתאמנו לכיבוש קו התעלה. בפועל, החל מדרג מג"דים ועד לדרג החיילים התקבלה פקודת הביצוע רק כ-24 שעות לפני תחילת התקיפה ובדיעבד מסתבר שזמן קצר כזה אינו מספיק לדרג המצרי המבצע להיכנס לקרב תנועה בו משולבים יסודות גיוט ושליטה בכוחות תוך כדי תנועה.

● רמת ביצוע לקויה של התקפה תוך תנועה; החייל המצרי התגלה כבלתי מאומן לקרב תנועה. הכוח המצרי שנע לוואדי מבעוק חייב היה לאבטח את תנועתו על-ידי כוחות פלוגתיים הנעים במקביל לחוד משני צידי הוואדי תוך תפיסת השטחים השולטים. במציאות נכנס הטור המצרי לוואדי מבעוק כב-מצעד. הכלים היו צפופים ביותר וכאשר נתקלו בכוחות גדוד ש' ניסו אמנם לשפר עמדות אך לא בצורה יעילה.

● התימרון בהיתקלות התגלה כלקוי ולא התגלתה כל יכולת לשנות תכניות בשטח. הכוח, שתקף את גדוד דורון מהחזית, יכול היה לנצל את שטח הדיונות מצפון לצומת "נווה" — "יורה" או מדרום לצומת, ולתקוף את הגדוד בפעם השנייה תוך התקרבות מוסתרת עד לטווחים מינימליים.

● חוסר דבקות במטרה — הכוח המצרי לא גילה החלטיות בהסתערות. לאחר שמספר קטן יחסית של כלים נפגע, נפסקה ההסתערות והחיילים ניראו אובדי עצות, דבר המצביע ללא ספק על בעיה פיקודית. למרות שרוב הכוח לא הושמד ורק החוד נפגע ביכרו המצרים לבצע נסיגה ולא התעקשו לתקוף שוב. בואדי מבעוק הייתה הנסיגה מהירה ובלתי סדירה והיא החלה משעה 1100 לערך. כאן לא אותר כל ניסיון לתקוף בשנית. לעומת זאת בציר "יורה" התבצעה תקיפה שניה אולם ללא פיקוד החלטי ובצורה גרועה, תוך גילוי חוסר גמישות.

על מנת להכניס את שריון האויב לאיזור נקי מטילים קרקע אוויר ולאפשר השמדתו על ידי חיל האוויר וכוחות קרקע תוך ביצוע התקפות נגד מקומיות.

האוגדה לא הייתה מעוניינת ביותר על שטח ובמתן אפשרות של חדירה עד ציר הרחוב לכוח מצרי, ובדיעבד היא אף הופתעה מכך כנראה משום שסברה שהמאמץ העיקרי המצרי צריך להיות בציר המיתלה.

המשימה שהוגדרה לגדוד דורון הייתה לתפוס את צומת "נווה" — "יורה" ולכלום כוחות תוקפים. שיטת ההגנה — "הגנה קשוחה" או "הגנה ניידת" לא הוגדרה, ובפועל לא התארגן גדוד דורון לקרב זה היות שלא קיבל כל פקודת התראה. דורון, המג"ד, טוען שאילו קיבל פקודת התראה, היה מניח מוקשים, פורש גדרות ודורש תיגבור טנקים מהאוגדה. במציאות כל זה לא בוצע אם כי הגדוד נלחם לחימה עיקשת תוך כוונה לא להפסיד כל שטח. יש לזכור כי ההתעקשות על השטח נבעה במידה רבה גם מאופי הכלים שהיו בידי הגדוד. הוחל"מים היו איטיים וחדלי אוגים בדיונות ולא איפשרו תימרון או תנועה מקומית.

מזווית הראייה של חטיבת דן הייתה החדירה בואדי מבעוק מחוץ לגזרת החטיבה ועצם שליחת גדוד ש' הייתה בבחינת תיגבור לגזרה אחרת, זאת על אף חשש מהתקפה מהחזית בציר המיתלה ועמידה נגדה בסד"כ מוקטן.

בראייה אוגדתית אפשר להסתכל על קרב זה כהגנה ניידת, בלי שתוכננה, אולם חסר בה האלמנט של התקפת הנגד וכמובן שנשאלות השאלות: מדוע? והאם בכלל אפשר היה לערוך התקפת נגד?

בשעה 1100 לערך החלה הנסיגה המצרית מואדי מבעוק. הייתה זאת נסיגה המונית ובלתי מאורגנת. כיום ברור לי שהכוח של ש' יכול היה לבצע רדיפה אחר הכוחות המצריים לפחות עד ציר החת"מ, הוא ציר "נווה", כאשר הוא נע מערבה על ציר "מאפר" ותוקף את הכוחות שבואדי מבעוק מעמדות השולטות על הוואדי מצפון כשכוח קטן נע בואדי עצמו. יתירה מזו, לאחר הרדיפה עד ציר החת"מ יכול היה גדוד ש' לבצע התקפת נגד מקבילה לאורך ציר "נווה" מצפון לדרום על הכוחות המצריים שתקפו את גדוד דורון ממערב בצומת "נווה" — "יורה". פקודה לביצוע התקפה זו צריך היה גדרו ש' (ככוח התקפות נגד אוגדתי) לקבל ממפקדת האוגדה. התצפית של פלוגה ג' שישבה בציר "מאפר" 67 הייתה למעשה הראשונה שדיווחה על הנסיגה ההמונית בציר ואדי מבעוק, אולם דבר לא נעשה לניצול הצלחה. שאלה נועות היא האם אפשר היה לתקוף את הכוחות המצריים שנמצאו ב"פורטל" — "מבדד" ועיון מוסא, כניצול הצלחה לאותה רדיפה המונית? ביצוע הרדיפה חייב הוציא את גדוד נוסף של חטיבת דן או אפילו את כולה מציר המיתלה (צומת "עטיפה" — "נווה") לכיוון דרום, ונשאלת השאלה מהו למעשה הרווח לעומת הסיכון במהלך כזה? לדעתי היו למהלך כזה בתנאים של ה-14 באוקטובר סיכויי הצלחה גדולים בלי סיכון גדול, שכן הייתה בריחה המונית של עשרות כלי רכב לכיוון התעלה והרי אנחנו יודעים שהפניקה מדבקת. ייתכן שמתקפה מסוג זה לו הייתה מתבצעת על-ידי חטיבת דן הייתה גורמת להתמוטטות של דיבזיה 19, ואולי אף יותר מזה. הסיכון נועץ בעצם ביצוע התקפה שהתחלתה ידועה, אולם סופה יכול היה להיות בגדר הסתכנות.